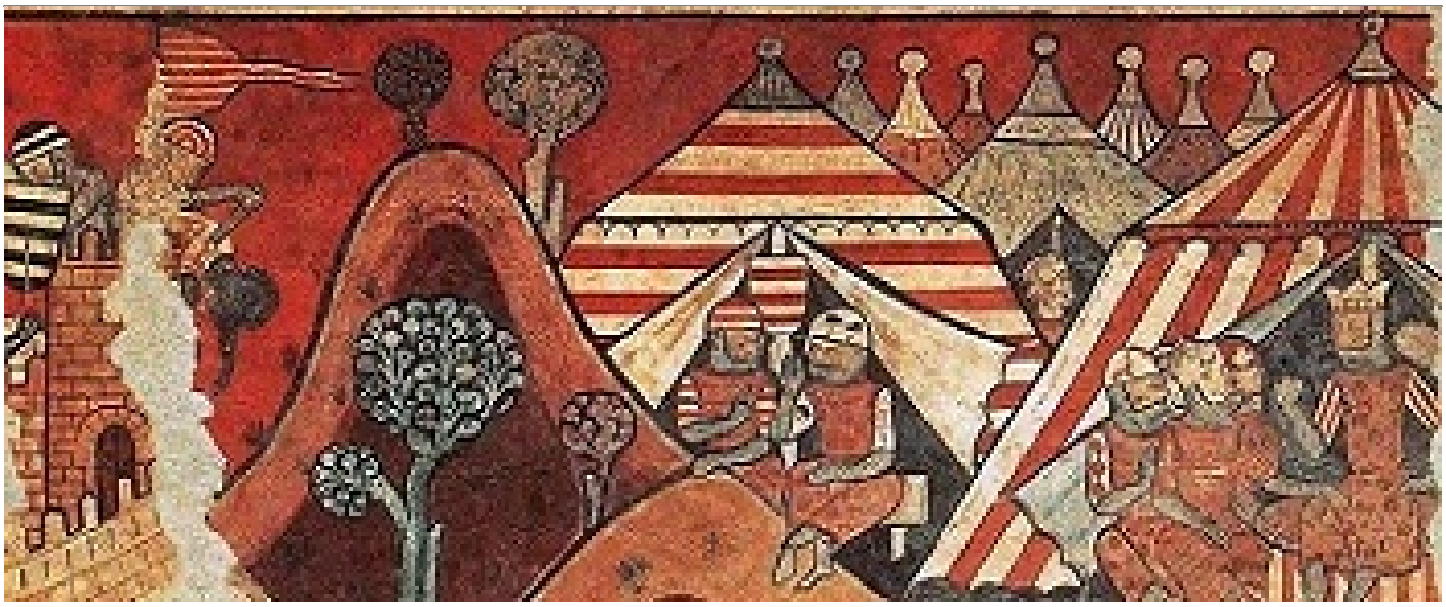

L’origina del catalan medieval

Autor: Christian Andreu
Data de publicació: 20-02-2021

La majoria dels estudiosos actuals reconeixen un origen comú entre el català i l'occità. Tots estarien d'acord a l’hora d’afirmar que la llengua catalana començaria al llarg del segle VIII, quan els aquitans i els septimans arribaren a Girona i a Barcelona. Històricament els conquistadors no van ser els francs. Aquest origen lingüístic comú aniria en paral·lel amb l'ínici d’una unió política a través del Comtat de Barcelona durant quatre segles. Article en occità d'En Christian Andreu del 7 de febrer d'enguany a Medievaloc.

L’origina reala de la lenga catalana, un fach que se passèt pendent la nauta edat medievala, es encara objècte de polemica demest los cercaires de la comunautat lingüística catalana. Uèi lo jorn, a mai, encara cal afegir lo debat politic (e oc politic) a aquela discussion pr’amor que cèrts scientifics considèran que confirmar una origina estrangièra (çò es occitana) a la lenga catalana seriá coma confirmar que la tesi nacionala pòt pas existir pr’amor d’una fauta d’identitat pendent la sieuna origina, un fach qu’aprés mai de mil annadas es un pauc absurda.

Fins 1939 la majoritat de cercaires qu’estudiavan sus l’origina de la lenga catalana medievala confirmèron qu’aquesta foguèt l’occitan menat amb l’armada d’occitans qu’arribèron del Comtat de Tolosa e lo Reialme d’Aquitània quand començèt la reconquista al sègle VIII. D’efièch, los grands cercaires e estudioses de lengas romanicas medievalas coma lo catalan o l’occitan considerèron qu’ambedoas lengas aguèron, en aquela epòca, benlèu la quita origina.

Un fach es segur. La Provincia romana, la Narbonense e la Tarraconense aguèron lo latin mens cambiat al long de l’istoria de l’Empèri Roman. Uèi lo jorn aquò encara demòra demostrat pr’amor que l’occitan mas tanben lo catalan son de lengas que, après l’italian, son las mai pròchas del vielh latin popular e las mens evolucionadas, per rapòrt a d’autras lengas romanicas europèas coma lo portuguès, lo castelhan o lo francés.

Per ansin, e pendent tot lo sègle XIX, la majoritat de lingüistas europèus considerava segur que lo catalan nasquèt

coma un dialècte de l'occitan e qu'auriá arribat als territoris de la còsta catalana (Girona e Barcelona; la Catalonha Vielha) amb d'aquitans e septimans. Un d'aqueles foguèt Friedrich Christian Diez, que malgrat reconéisser una origina comuna, tanben certifiquèt qu'uèi lo jorn son doas lengas desseparadas e diferentas.

Manuel Milà e Fontanals, un dels istorians catalans mai grands del sègle XIX e tanben Antòni Maria Alcover, una autra figura tras qu'importanta de la Renaissença culturala catalana d'aquel sègle, totjorn afirmèron que lo catalan formèt totjorn part de la lenga occitana. Encara en 1893 lo cercaire Alfred Morel-Fatio confirmava al libre Grundniss der Romanischen Philologie que lo catalan èra sonque una varianta del provençal (occitan).

Dempuèi la fin de la guèrra civila espanhòla divèrses cercaires catalans amassèron la filologia amb la politica e comencèron a considerar la lenga catalana coma una que sorgiguèt de manièra pròpria al long de l'edat medievala. E aquò contunhèt fins a uèi lo jorn; es politicament pas drech considerar que lo catalan nasquèt de l'occitan. Mas la majoritat dels estudioses actuals uèi lo jorn, per astre, reconeisson (malgrat que cal pas o dire plan) una origina comuna d'ambedoas lengas.

Aital, totes serián d'acòrdi a l'ora d'assolidar que la lenga catalana començariá al long del sègle VIII (quand d'aquitans e septimans arribèron a Girona e Barcelona). Aquel procés començariá sustot amb la conquista d'aquelas doas vilas. E descobrir que, istoricament los conquistadors foguèron pas de francs coma dison encara cèrts tèxtes catalans e espanhòls actuals mas aquitans (çò es occitans), seriá amassar aquela origina lingüística comuna amb lo començament d'una union politica que demorariá a travèrs del Comtat de Barcelona durant quatre sègles.

Las primièras adaptacions del 'Liber Iudiciorum' encara son fòrça occitanizadas.

Una origina peninsulara mas pas totala

Uèi la comunautat lingüistica reconeis que lo catalan medieval se formèt al nord-èst peninsular iberic mas tanben al sud de la Gàllia Narbonesa. O soslinhar, uèi lo jorn, tanben es meritòri e un exemple del cambiament e evolucion de la quita comunautat lingüística actuala, car fa sonque 20 annadas aquel fach èra fòrça amagat. Pasmens, abans e ara, l'origina darrièra d'aquel catalan medieval foguèt lo latin popular parlat en ambedós territoris. Mas aprés aquò dire, çò que seriá tanben paradigmatic, reconeisson, lèu lèu, qu'en aquela epòca de la nauta edat medievala (lo sègle VIII e encara abans, als sègle VII) la lenga catalana podiá pas èsser diferenciada de manièra scientifica coma una lenga desparièra de l'occitan (sonque n'èra un dialècte mai e pro). E doncas lo catalan mai primitiu parlat a l'edat medievala formava part d'un sistèma lingüístic occitan e pas pròpri.

Reconéisser aquò uèi lo jorn es scientificament cèrt mas tanben fièr. La teoria que vòl unir aquesta idèas amb una cultura pas iberica es absurda. La lenga catalana e la lenga occitana son doas lengas desparièras e pro diferentas (malgrat qu'ambedoas sián oficialas uèi en Catalonha) e n'aver una origina comuna es brica grèu e mai quan ambedoas comencèron ja a se desseparar d'un biais lingüístic pendent la bassa edat medievala (dempuèi la pèrda d'Occitania aprés Murèth en 1213 e al long de tot lo sègle XIII e XIV).

De fachs politics

Aquela quita lenga evolucionada del latin parlada en la còsta catalana (e aquò cal o rebrembar totjorn car als Pirenèus se parlèt la lenga ibèra o lo basco fins aumens lo sègle XI) mas tanben en Septimània e Provença (a mai d'autres territòris occitans) auriá evolucionat d'un meteis biais pr'amor de mai contactes amb la Metropòli romana (pr'amor de melhors vias de comunicacion). E foguèt menat de manièra oficiala amb la conquista dels aquitans en 801.

Dempuèi alavetz la liberacion politica dels musulmans dins un territòri situat entre las montanhas de las Corbèras al nòrd, lo lo Massís del Garraf al sud, e lo flume Llobregat coma frontièra, seriá lo nòu territori ont seriá parlada al long dels sègles VIII e IX aquela lenga. Puèi, s'espandiriá fins als flumes Cardener e Segre, d'aperaquí l'an 1149, qu'aquel territori (la Catalonha Nòva) foguèt conquistat pel Comte de Barcelona Ramon Berenguièr IV.

La Cronica de Ramon Muntaner ja a un catalan mai desparièr de l'occitan.

Pauc a cha pauc, doncas, la lenga mossaraba parlada en aqueles territòris abans de l'arribada dels aquitans primièr e puèi dels catalans, comencèt a desaparéisser (un fach que lingüísticament se passèt en Catalonha aperaquí lo sègle XII). Al nòrd, las lengas ibèra e basca tanben finiguèron lor preséncia reala en la Catalonha medievala. E, per ansin, poiriam arribar a l'an 1213 ,quand encara es plan malaisit (de manièra escricha mas tanben parlada) diferenciar lo catalan de l'occitan medieval (un fach que pòt èsser lèu lèu demostrat amb las primièras cronicas medievalas catalanas).

La pèrda politica dels territòris occitans aprés Murèth encara unirà culturalament (d'occitans e catalans podián pensar alavetz plan qu'apertenián a la quita comunautat culturala e lingüistica) al long de tot lo sègle XIII. Mas la decadéncia trobadoresca començarà a crear divisions culturalas. Dempuèi aquel sègle (e tanben pòt èsser afirmat a travèrs la literatura medievala catalana d'aqueles sègles) e pendent los sègles XIV e sustot XV, lo catalan medieval ja serà una lenga totalament independenta e tanben pro diferenta de l'occitan medieval. De segur que lo sens d'aperténer a la quita comunautat comencèt a se desvolopar en aquela epòca.

Mas parlar del catalan medieval es pas ne parlar sonque de l'origina. A Medievalòc ne volèm tanben parlar del sieu espandiment al long del Mediterranèu, lo sieu usatge en Euròpa mas tanben en Africa e Asia, los territoris ont foguèt parlat (fòrça mai qu'uèi lo jorn) e cossí foguèt aquela lenga per la cultura medievala mediterranèa. E per aquò, ne parlarem, tanben, en d'autres e pròches articles.

Christian Andreu

7 febrièr 2021 admin Andreu, Catalan, Lenga, occitan, Origina